

Tidleg start

Eller: Ein start heilt etter planen?

Anne Marta V. Vadstein
Høgskulelektor
Nynorsksenteret

Bakgrunnen?

- Mange utsette starten til 9. trinn
- Norsk = nynorsk og bokmål
- Meistring
- LK 13 og LK 20

LK 20

1.-2. trinn: Bli lesne for

3.-4. trinn: Lese sjølve og utforske forskjellar i skriving

4.-7. trinn: Prøve ut skriving av eigne sidemålstekstar

Målet er at elevane skal ha **gode ferdigheiter**
og ei **positiv haldning**
til nynorsk når dei startar på ungdomsskulen.

VITENSKAPELIG ARTIKKEL

GOD I BÅDE NYNORSK OG BOKMÅL ALLEREIE PÅ BARNESTEGET?

BENTHE KOLBERG JANSSON

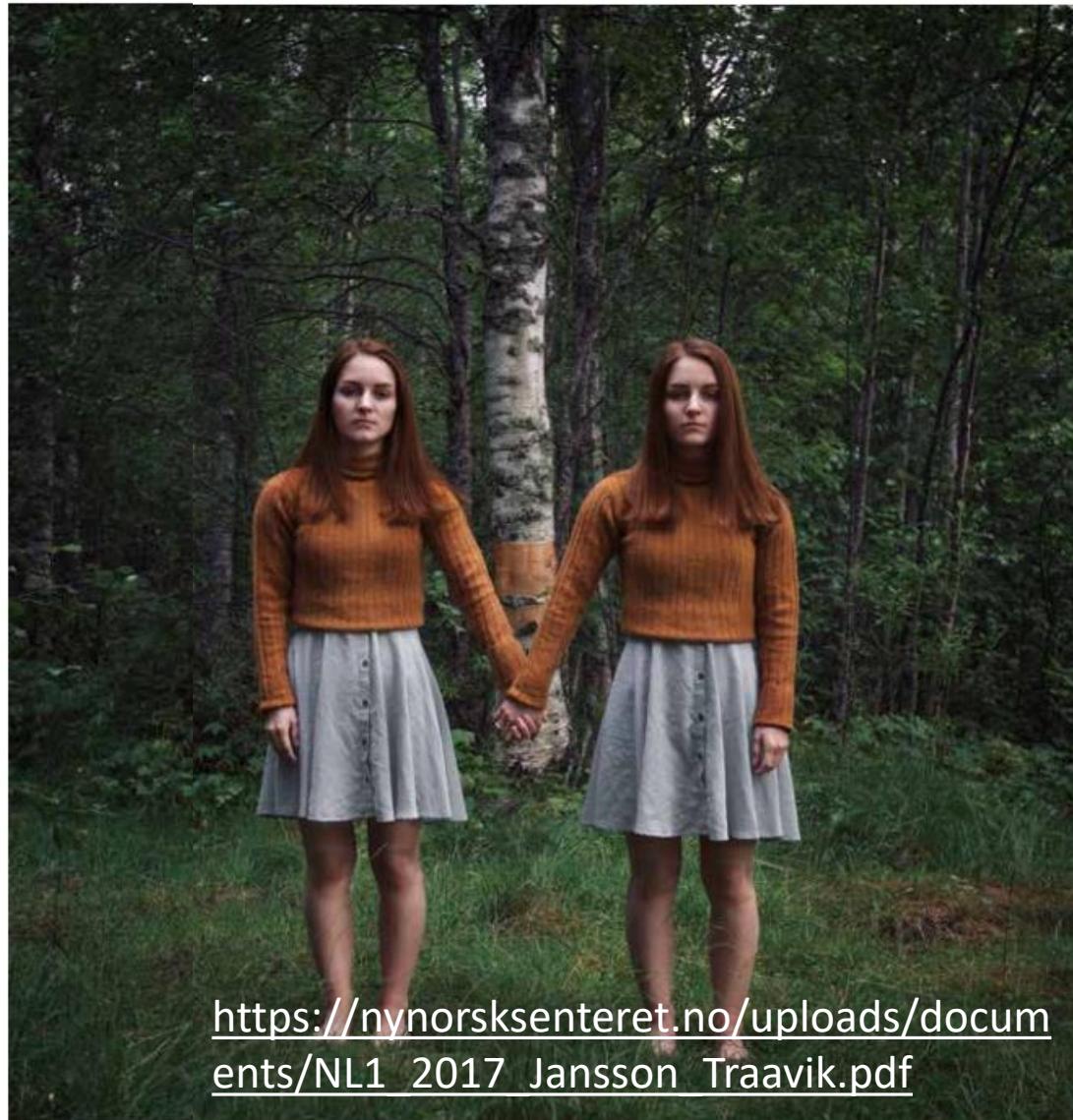
Dosent i norsk, Avdeling for lærerutdanning,
Høgskolen i Østfold

benthe.k.jansson@hiof.no

HILDE TRAAVIK

Dosent i norsk, Avdeling for lærerutdanning,
Høgskulen på Vestlandet

hilde.traavik@hvl.no

https://nynorsksenteret.no/uploads/documents/NL1_2017_Jansson_Traavik.pdf

Tidleg start

Bodøsjøen skole,
Bodø

Ila skole,
Trondheim

Finstad skole,
Lørenskog

Tidleg start 2

Lone skule, Ådnemarka skule
og Ytre Arna skule

Sidemål på mellomsteget. God start med nynorsk.

I pakken Sidemål på mellomsteget. God start med nynorsk vil de få innsikt i kva opplæring på sidemålet inneber og de vil få konkrete tips til korleis de kan arbeide med nynorsk som sidemål på mellomsteget.

Vi startar med ei bevistgjering kring språk og språkarbeid i den første økta, for deretter å bli kjend med den nynorske barnelitteraturen. Så går vi vidare til korleis ein kan bruke skjønnlitteratur som modelltekst når elevane skal eksperimentere med skriving på nynorsk. I den siste økta går vi nærmare inn på ulike skriveoppgåver og korleis ein kan rettleie elevane i skriveprosessen.

Forskningsprosjektet «Tidleg start med nynorsk som sidemål», av Benthe K. Jansson og Hilde Traavik, og liknande prosjekt [Nynorsksenteret](#) driv, har gitt kunnskap om nynorskopplæring på mellomsteget.

Gjennom å arbeide med øktene vil de få ny kunnskap om korleis ein kan gje elevane opplæring i nynorsk også i barneskulen. For Kunnskapsløftet er tydeleg på at ein skal undervise i sidemål tidleg. Elevane skal bli lesne for på sidemålet dei to første skuleåra, for deretter å lese sjølv på sidemålet på 3. og 4.trinn. På 5.- 7. trinn skal elevane eksperimentere med skriving på sidemålet.

Dei fem øktene består av:

1. Å snakke saman om språk
2. Erfaringsdeling
3. Litteraturen som språkleg døropnar
4. Å eksperimentere med skriving på nynorsk
5. Meir skriving

Overordna mål:

- Synleggjere at det er viktig å starte med nynorskundervisning på barnetrinnet
- Auke kompetansen om god nynorskopplæring på mellomsteget
- Skape ei forståing av nytteverdien av å kunne lese og skrive på sidemålet

Sentrale spørsmål

- Kvifor nynorsk på mellomsteget?
- Korleis introdusere nynorsk for bokmålselever på mellomsteget?
- Korleis leggje til rette for gode samtalar om språk og dialektar i klasserommet?
- Korleis formidle positive haldningar til bokmål, nynorsk og ulike dialekter?
- Korleis rettleie den utprøvande skrivinga på ei ny målform?
- Korleis finne bøker som passar

SNAKK SAMAN

om språk

Språkleg mangfald er ein ressurs.

Løft fram erfaringane elevane har med språk og bygg vidare på dei når de skal utforske nynorsk.

- **Gje elevane gode opplevingar med det nynorske språket**
- **Etabler ein klasseromskultur med plass for samtal om språk**
Snakk saman om ord og uttrykk som dukkar opp – frå ulike språk og dialekter. Gjer språklege variasjonar og det språklege mangfaldet til faste samtaleemne i klassen.
- **Bruk kompetansen i personalet**
Set av tid til å hjelpe kvarandre og dele idear, tekstar og erfaringar.
- **La elevane møte nynorsk kvar dag og i ulike samanhengar**
Nynorsk er eit bruksspråk, og elevane må få erfare at det fungerer i kvardagen, til dømes gjennom høgtlesing, song og musikk, meldingar på tavla, vekeplanar og på læringsplattforma. Barna må bli eksponerte for eit språk for å verte gode i det.
- **La elevane leike med språket og utforske det**
Barn er ordsamarlarar! La dei få gå på leit etter ord i nynorske tekstar – morosame ord, vanskelege ord, fine ord og typiske nynorske ord. Skriv gjerne dei vanlegaste nynorskeorda på lappar, og heng dei opp på veggen i klasserommet (t.d. eg, dei, ikkje, heim, høyre, helsing, frå, draum,auge og kjærleik).
- **La elevane eksperimentere med skriving på nynorsk**
På barnetrinnet skal du rose elevane når dei prøver seg som nynorskskrivarar, og ikkje legge mykje vekt på grammattikk og rettskriving. Det er lov å prøve seg fram!
- **Inkluder foreldra**
Informer dei om den ressursen nynorsk kan vere for barna – i form av mellom anna språkleg medvit og tilgang til den rike nynorske barne litteraturen. Oppmod dei til å støtte og motivere elevane i oppstarten med nynorsk.

Elevar som får ei leikande og god nynorskopplæring på Barneskulen, har eit fortynn når dei skal skrive lengre og meir krevjande tekstar på ungdomsskulen.

Råda er utarbeidde av professor Synnøve Matre i samarbeid med Nynorskenteret.

NYNORSKSENTERET
NATIONALT SENTER FOR NYNORSKE OPPLEARINGAR

Progresjon

- Snakke saman om språk
- Litteraturen som døropnar
- Skrive sjølv

Film: Språkkvarden min

I denne korte filmen fortel elevar og tilsette ved Ila skole i Trondheim om språkkvarden sin.

- [Språkkvarden min](#)

-Skriv mykje

-Kontrastiv undervising

-Samarbeid med andre fag

H. Eiksund: Eit tydeleg sidemål for grunnskulen

Nynorsk barnelitteratur

- Nynorskbok.no
- Nynorsksenteret / barneskule / lesing / boktips og lister
- Framtida junior
- Norsk barneblad
- Lesemeister – nynorske bøker
- Åtte tips til nynorske bøker for 5.-7. trinn (Språkløyperfilm)

TEIKNESERIAR

Framsida | Nynorske teikneseriar | Lær å laga teikneseriar | Opplegg og lærarressursar | Om vevstaden

Nynorske teikneseriar

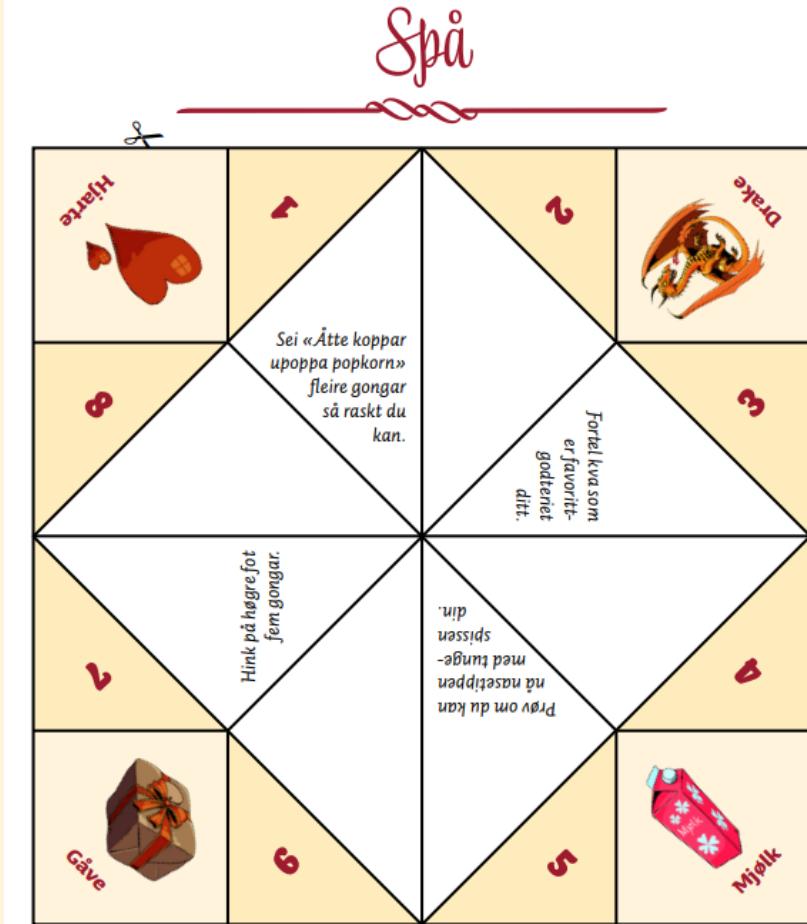
Er du på jakt etter gode teikneseriar på nynorsk? På [seriesida](#) finn du teikneseriar i ulike sjangrar frå mange ulike serieskaparar. Alle seriane er tilgjengelege som PDF-ar til utskrift. [Sjå alle teikneseriane →](#)

Bjartmann av Øystein Runde

Cordelia av Johanne Eikå Bergill

- ➊ Skriv ut arket.
- ➋ La elevane skrive på fire oppgåver sjølv i dei tomme rutene.
- ➌ Klipp ut og brett spåen.
- ➍ To og to spelar. Ein styrer spåen (styrar), ein vel ruter (veljar).
- ➎ Veljaren vel eitt av dei fire kvadrata på toppen. Styraren stavar ordet medan han brettar spåen ut og inn med fingrane.
- ➏ Hald spåen open. Veljaren vel eit tal inni spåen. Styraren tel opp til talet veljaren valde, samtidig som han brettar spåen ut og inn med fingrane.
- ➐ Gjer om att føre punkt eit par gonger.
- ➑ Den tredje eller fjerde gongen veljaren vel eit tal, opnar styraren spåen og les instrusjonen. Veljaren gjer det som står i instrusjonen.

Springediktat

[https://nynorsksenteret.no/barneskule/sidemal
-5-7-trinn/springediktat](https://nynorsksenteret.no/barneskule/sidemal-5-7-trinn/springediktat)

Insektspodden – podkast som forskingsrapport

- 7. trinn ved Sjøstrand skole
- Tverrfagleg
- Planlegging og gjennomføring
- Ressurs om å lage podkast

Roald Kaldestad

Heavykatten, Discodansemusen og Piunsvinet Phillip

Illustrert av Ella K. Okstad

CAPPELEN

Skriv ein rockesong

- Tips til korleis finne rimord
- Syng med-akkompagnement
- Tverrfagleg musikk og norsk

Læraren

- Rollemodell
- Bevisst på eigen kompetanse?
- Ordboka – eit nederlag eller ein ressurs?
- Foreldresamarbeid

The screenshot shows two side-by-side web pages from Språkrådet. The left page is Bokmålsordboka (Bokmålsordboka | Nynorskordboka) and the right page is Nynorskordboka. Both pages have a search bar at the top containing the word "bestevenn". Below the search bar, there are tabs for "Begge", "Bokmål", and "Nynorsk", with "Bokmål" selected. The results for "bestevenn" are displayed in two columns. The Bokmålsordboka column shows the definition "beste/venn m1f svært god og nær venn de er bestevenner" and a dropdown menu set to "Resultat pr. side 5". The Nynorskordboka column shows the definition "besteiven m., m1f; el. bestevenn m., m1f sær god og nær vere besteverner" and a dropdown menu set to "Resultat pr. side 5". Both columns include a green checkmark icon. At the bottom of each page, there is a link to "dict.nynorsk.no" and copyright information: "Universitetet i Bergen og Språkrådet © 2021 E-post: ordbokene@uib.no". The Språkrådet logo is visible in the top right corner of both pages.

LA-feltet (Language Awareness)

1. Dynamisk
2. Samtalande
3. Utforskande
4. Kunnskap og uavhengigheit
5. Engasjement

Søfteland, 2021, s. 126

- Den vaksne mellom boka og barnet

Korleis lese høgt, uansett kva dialektbakgrunn du har?

anne.marta@nynorskcenter.no

NYNORSKSENTERET
NASJONALT SENTER FOR NYNORSK I OPPLÆRINGA